

Вардаръ, дѣто по-сетнѣ живѣли и били погребени много членове отъ фамилията на Евреноса въ особени гробници, които стоятъ и досега. Съ ширенѣто на турската властъ се увеличавали прѣселенията на турци изъ Мала Азия, които се селили или въ старитѣ градове, или образували военни становища на стратегическия пѣтища. Много отъ тия становища по-късно станали важни турски градове.

Когато турцитѣ окончателно засвоили Солунъ прѣзъ 1430 год., на часа довели многобройно турско население отъ Енидже Вардаръ¹⁾ и го поселили въ най-добритѣ християнски къщи, разположени по височинитѣ на града, а повечето отъ християнитѣ били или продадени въ робство, или избити. Сѣщото станало и съ Скопие; тогочто го завладѣли турцитѣ, населили го съ азиатски колонисти и го обърнали въ чисто турски градъ.²⁾ По такъвъ начинъ били заселени съ турци още при самото покоряване старитѣ градове Воденъ, Верея, Битоля, Костуръ, Охридъ, Тетово, Кратово, Кочани, Щипъ, Струмица, Петричъ, Мелникъ, Съръ, Драма, Кавала и др. На мѣсто разрушения Прилѣпъ турцитѣ основали близу до него край проходите за Бабуна Планина военна станция, която по-сетнѣ се обръща на градъ и взема името на стария Прилѣпъ. Близу до разрушения български Велесъ турцитѣ основали военно становище въ тѣснинитѣ на Вардаръ, дѣто е естествениятъ прѣходъ отъ Битолско за Орче Поле, и го нарекли *Кьопрюлю* (мостъ).³⁾ Недалекъ отъ разрушения Никополъ на десния брѣгъ на Струма се въздигналъ по сѣщия начинъ турски градъ *Неврокопъ*,⁴⁾ който пазилъ прохода Момина Клисуря за Разлогъ и родопскитѣ проходи за Тракия. Вече въ първитѣ врѣмена слѣдъ покоряването на Македония се появилъ чистиятъ турски градъ *Иокари Джумая*, като пазачь на прохода между Рила и Осоговъ. По-късно турцитѣ основали *Куманово* близу до разрушеното Жеглигово за да пази прѣхода отъ долината на Вардаръ къмъ долината на Морава. Отъ тия първи врѣмена сѣ още много важни стратегически поселища край кръстопѣтищата и клисуритѣ, за които ще споменемъ по-нататкъ. Турското население се усилило въ градоветѣ и съ потурчвания на богатитѣ християни, които всрѣдъ турското мнозинство бързо изучвали турския езикъ.

¹⁾ Hammer, G. d. Os. R. I. 334—335.

²⁾ Все тамъ, I. 183.

³⁾ К. Градъ Велесъ. II. С. XXXIX. 346.

⁴⁾ *** Пътуване по долинитѣ на Струма, Места и Брѣгалница. Сб. М. XII.